

Zachránený bocian čierny zimuje v Etiópii

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Budujeme partnerstvá

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Matej, mladý bocian čierny, pochádza z okolia Banskej Bystrice. V júli 2013 ho naši miestni obyvatelia, vypadnutého z hniezda, a cez Správu Národného parku Nízke Tatry v Banskej Bystrici ho dopravili do rehabilitačnej stanice v Zázrivej, kde sa ho ujal profesionálny zachránár Metod Macek. Tu zotrval necelé dva týždne, aby sa pripravil na vypustenie do voľnej prírody. Pred vypustením mu ornitológovia zo Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko pripevnili na chrbát GSM satelitnú solárnu vysielaciu, aby jeho migráciu na zimovisko mohli sledovať nielen ochranári, ale aj verejnosť.

Mateja vypustili na Žitavskom luhu 14. augusta 2013. Niekoľko dní tu zotrval a 18. augusta uskutočnil prvý výlet do okolia. Spozorovali ho, ako nad lúkami „nastúpil“ na stúpajúci vzdušný prúd, krúžil vysoko na oblohe a odletel niekoľko kilometrov južne. V ten deň sa ale ešte na Žitavský luh vrátil. Definitívne sa na cestu vydal 19. augusta, kedy sa pravdepodobne pridal ku krdľu bocianov čiernych, ktoré smerovali na západ. Prvý väčší prelet končil na Záhorí, kde bol aj pozorovaný 20. augusta v krdľi s ďalšími cca 80 bocianmi čiernymi.

Opúšťa Slovensko

21. augusta Matej už letel pozdĺž Moravy na juh, o deň neskôr preletel doobeda nad Bratislavou a cez Žitný ostrov migroval na juh Maďarskom. 23. augusta priletel k Tise v okolí Segedínu, kde sa zdržiaval v okruhu asi 30 km až do začiatku októbra. Vyskytoval sa najmä v mŕtvych ramenách Tisy a Marošu. Na ďalšiu migráciu sa pustil až 2. októbra, kedy jeho ťah nabral na správnom tempe a denne preletel niekoľko sto kilometrov. Z Maďarska migroval ďalej Srbskom, Bulharskom, Tureckom (cez Marmarské more a hlavnú ťahovú trasu bocianov pri meste Konya).

Nástrahy v Sýrii

Tu ho čakal prelet nad nebezpečným územím. V Sýrii sa Matej zdržiaval od 9. do 29. októbra. Pohyboval sa v nebezpečných oblastiach, v guvernorátach Idlib, Hama a v okolí mesta Homs. Najdlhšie sa zdržiaval na severe Sýrie v okolí rozsiahlej elektrárne, kde sa pohyboval najmä pri močiaroch.

Ohrozený pytlactvom

29. októbra začal opäť migrovať. Letel cez ďalšiu nebezpečnú krajinu, známu nekontrolovaným lovom a pytlactvom. Libanon preletel rýchlo a posledný októbrový deň končil v Izraeli. Dva dni prežil v okolí mesta Bejt-Še'an na rybníkoch a poliach. Matejovi sa podarilo prekonať nástrahy, ktoré číhali na neho na rybníkoch, pokrytých rybo-ochrannými sieťami, spôsobujúcich obrovské úhyny bocianov v dôsledku zasekávania sa bocianov v sieťach. Po krátkom odpočinku letel ďalej na juh, popri západnom brehu Mŕtveho mora preletel celý Izrael a dostal sa na Sinajský polostrov do Egypta. Sinajský polostrov preletel za jeden deň, prekonajúc tak 340 km. 4. novembra preletel Červené more a 5. novembra prišiel signál jeho vysielacej z okolia egyptskej Hurghady. Ďalších 10 dní sa bocian čierny pohyboval na miestach bez signálu a jeho vysielacia neposielala pozície o jeho pohybe. Až 15. novembra prišli nové správy: Matej sa vyskytuje už v Etiópii a, zrejme, dosahuje svoje zimoviská na Etiópskej vysočine. Tieto dni sa nachádzal vo východnej časti provincie Amharsko v pohorí Ahmar s priemernou nadmorskou výškou 2 965 m n. m. Pohyboval sa pri rieke v polopúšť-

Matej v močiaroch po vypustení

Vypustenie bociana Mateja. Snád' jeho cesta do Afriky nebude posledná a vďaka vysielackej bude prínosom pre poznanie tohto krásavca a jeho druhu

nej krajine. Ornitológovia predpokladajú, že Matej prezimuje v Etiópii alebo poletí neskôr podľa dostupnosti potravy ešte južnejšie. Bociany čierne však podľa súčasných poznatkov neprekonávajú rovník ako bociany biele a prezimujú v krajinách Subsaharskej Afriky nad rovníkom. V prípade bocianov čiernych, migrujúcich východnou migračnou trasou, ide najmä o krajiny: Sudán, Južný Sudán, Etiópiu, Čad, Nigériu či sever Kene. Bociany biele pritom bežne migrujú až do najjužnejších častí Afriky. Držíme Matejovi palce, aby ďalšiu migráciu zvládol v poriadku a aby sa po dosiahnutí dospelosti vrátil späť na Slovensko.

Bociany čierne aj biele patria medzi najznámejšie sťahovavé vtáky. Oba druhy bocianov sú v zozname druhov európskeho významu, chránené smernicou EÚ o vtákoch a na ich ochranu sa vyhlasujú územia NATURA 2000. Na Slovensku hniezdilo v roku 2013 vyše 1 160 párov bocianov bielych. Na hniezdach vyrástlo a na svoju prvú púť na zimovisko do Afriky vyštartovalo viac ako 2 300 mláďat. Na Slovensko sa vracajú na jar spolu s asi stovkou sťahovavých druhov vtákov. Aktuálny pohyb Mateja, ako aj prilety jednotlivých druhov na jar môžete spolu s ornitológmi sledovať na webovej stránke www.vtaky.sk.

On-line prenosy stále obľúbenejšie

Možnosť sledovať chovanie operencov on-line sa teší stále väčšiemu záujmu tak zo strany ornitológov, ako aj verejnosti. Súvisí to s kultúrnymi tradíciami národov vo svete. Ornitológ Ján Gúgh zo SOS/BirdLife Slovensko zdôraznil, že „vtáčia migrácia a rôzne sťahovavé vtáky sú obdivované po celom svete a v rôznych kultúrach. Majestátné žerjavy v Ázii, krdle divých husí v Škandinávii či bociany v Európe sú súčasťou kultúry národov“. Podotkol, že ľudia odjakživa fascinovali schopnosť vtákov. Prelet a prekonávanie obrovských vzdialeností na miesta s dostatkom potravy počas sezóny rozmnožovania či zimovania predurčili vtákom stať sa jednými z najúspešnejších živočíchov na Zemi. Monitoring migrácie vtáctva prostrední-

ctvom telemetrie neposkytuje len možnosť sledovať putovanie vtákov, ale poskytuje aj veľmi dôležité údaje na ochranu druhov. Zisťujú sa faktory ohrozenia, miesta, ktoré vtáky využívajú v meniacich sa krajinách počas migrácie a i., vďaka čomu bude možné bociany a aj iné druhy efektívnejšie chrániť nielen u nás doma, ale aj pozdĺž migračných trás a na zimoviskách.

Telemetrické sledovanie bocianov sa realizuje v rámci projektu Vtáky bez hraníc HUSK/1101/2.2.1/0336. Projekt je podporený EÚ z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja – programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika. Projekt realizujú MME/BirdLife Maďarsko, SOS/BirdLife Slovensko a RPS.

Mgr. Alena Kostúriková

Nástrahy na rybníkoch v Izraeli pokrytých sieťami

Foto: Ján Gúgh

Foto: Carsten Rohde (Izrael), zdroj: www.blackstorknotes.blogspot.sk